

ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR BERFÄMJANDE AV SJÄLVVERKSAMMA
LEVERANSAVVERKNINGAR GJORDA AV PRIVATA SKOGSÄGARE PÅ
KUSTENS SKOGSCENTRALS VERKSAMHETSOMRÅDE OCH ÅLAND

1. INLEDNING

Skogsägarförbunden och de största skogsindustriföretagen som verkar inom området skall inom ett år från ibruktagandet av de reviderade kriterierna utarbeta ett åtgärdsprogram för att befrämja självverksamma leveransavverkningar gjorda av privata skogsägare. Med självverksamma leveransavverkningar avses leveransavverkning som skogsägaren eller skogsägarens familjemedlemmar utför själva samt leveransavverkningar som utförs av en skogsarbetare som skogsägaren tillfälligt anlitar. Inom Kustens skogscentrals verksamhetsområde och Åland har åtgärdsprogrammet utarbetats av de regionala arbetsgrupperna som Kustens certifieringskommitté har utsett. Arbetsgrupperna har bestått av följande personer:

Österbotten: Jan Slotte, Krister Bäckström, Kjell Huldén, Rodney Strandvall och Peter Mattbäck

Sydkusten: Johan Engström, Göran Rolin, Guy Fransman, Tom Engström, Henrik Mattson och Magnus Wiksten

Åland: Torbjörn Björkman, Roger Slotte, Kenneth Berntsson, Folke Engblom, Ray Holmlund

Kustens certifieringskommitté har konstaterat att åtgärdsprogrammet är uppgjort, fastställt programmet och tagit ansvar för uppföljning av programmet på sitt möte 18.9.2006.

2. BAKGRUND OCH NULÄGET I FINLAND

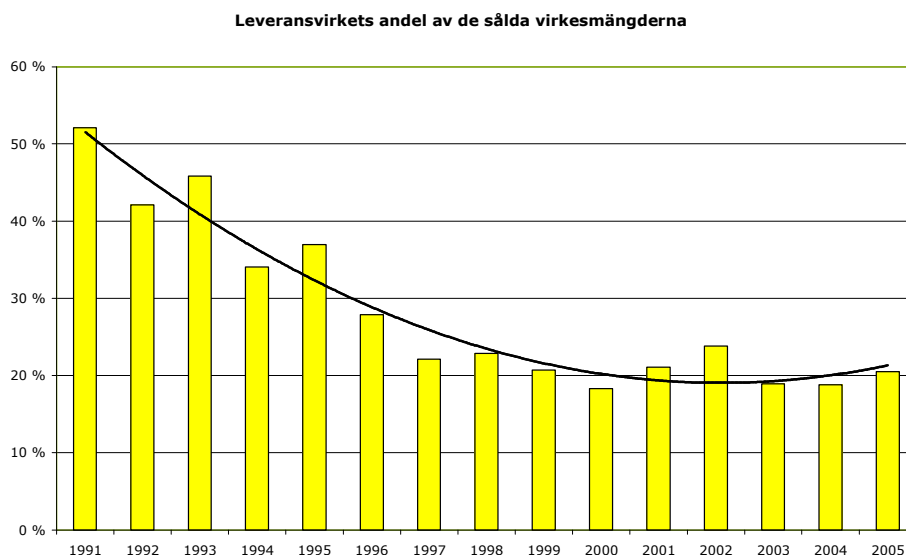
Det uthålliga skogsbruket som bedrivs i Finland grundar sig till stora delar på familjeskogsbruket. Genom skogscertifieringen och kriteriet (FFCS 1002-1:2003, 8) som befrämjar självverksamhet har begreppet uthållighet utvidgats för att också omfatta de skogsägare som själva arbetar i skogen. Med självverksam leveransavverkning förbättras sysselsättningssituationen och inkomsterna för de självverksamma skogsägarna ökar.

Leveransavverkningarnas lönsamhet har försämrats. De moderna avverkningsmaskinerna gör arbetet så pass billigt att det s.k. leveranstillägget inte längre täcker de drivningskostnader som uppstår för skogsägaren. Skogsindustrin har föredragit rotaffärer vilket ytterligare försämrat konkurrenskraften. Det här försämrar landsbygdens livskraft och är en av orsakerna till att åtgärdsprogrammet för befrämjande av självverksamhet togs med i skogscertifieringen. Leveransaffärerna har under de senaste åren i medeltal varit 100 m³, fördelat på ca 70 % massaved och 30 % timmer.

Faktorer som inverkat negativt på självverksamheten är bl.a. att andelen äldre skogsägare har ökat, antalet kvinnliga skogsägare har ökat och att andelen skogsägare som inte bor på orten eller på fastigheten har ökat. Över hälften av alla självverksamma leveransavverkare i Finland har inte fått någon skoglig skolning.

2.1 Leveransvirkets betydelse för Österbotten

Leveransvirket står för ca 1/5 av den årligen sålda virkesmängden från privatskogarna i Österbotten och är därmed en betydande inhemsk råmaterialkälla för skogsindustrin. Under åren 2000-2004 var leveransvirkets andel i Österbotten x % och i hela landet 19 %. Ungefär 15 % av skogsägarna är självverksamma per år och säljer på leverans. Självverksamheten har stor betydelse som arbetskraftsreserv och som redskap för att kunskapen om skogsarbete. Diagrammet nedan visar utvecklingen av leveransmängderna i Österbotten 1991-2005.

Som det framgår ur diagrammet ovan så har leveransvirkets andel aningen stigit efter bottennoteringen 2000. I dessa siffror ingår dock de mängder som kommer från skogsvårdsföreningarnas drivningstjänst.

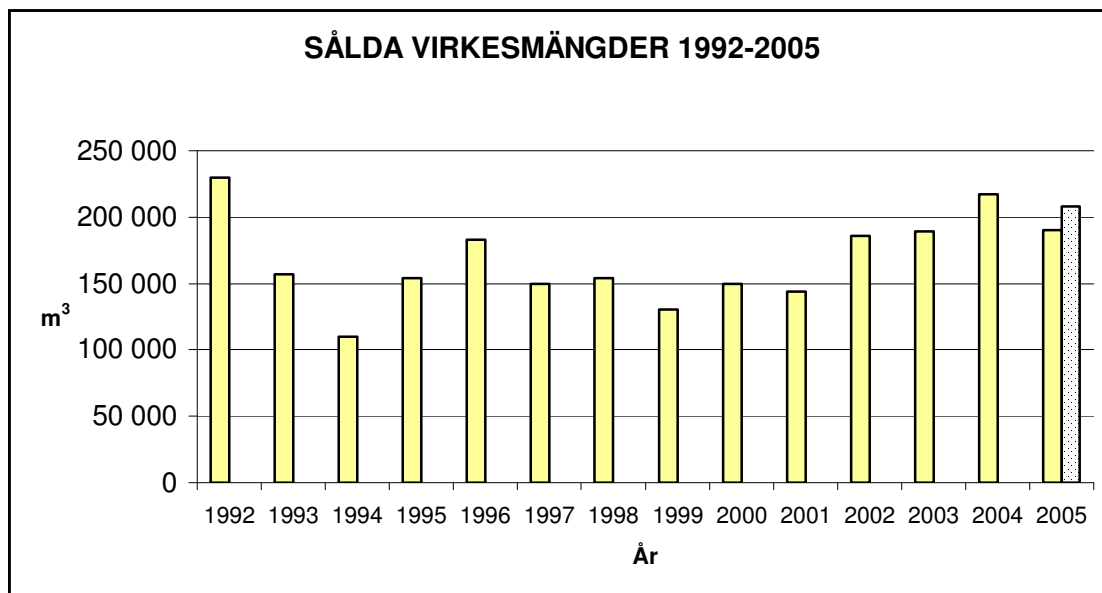
2.2 Leveransvirkets betydelse för Sydkusten

På Sydkusten har mängden leveransvirke avverkat av självverksamma skogsägare minskat avsevärt sedan början av 1990-talet. I början av 1990-talet uppskattas leveransvirkets andel ha motsvarat ca 40 % av den årligen sålda virkesmängden från privatskogar. Under hela 1990-talet minskade mängden leveransvirke avverkat av självverksamma skogsägare drastiskt. Efter år 2000 har den radikala minskningen mattats av och mängden leveransvirke har stabiliserats till en nivå som motsvarar ca 10 % av den årligen sålda virkesmängden från privatskogar.

2.3 Leveransvirkets betydelse för Åland

Leveransvirkets andel av den årliga avverkningsmängden från privatskogarna på Åland har varit de senaste åren ca 20 %. I dessa avverkningsvolymerna ingår förutom de självverksamma skogsägarnas mängder även avverkningar från el-linjer, avverkningar där skogsägaren själv inhyrt entreprenörer för avverkningsuppdrag.

De skogsägare som sköter både avverkning och närtransport har minskat i antal. En betydande del av avverkningarna för husbehovsvirke sker genom självverksamhet, speciellt i skärgårdskommunerna.

Av de totalt sålda virkesmängderna på Åland har leveransavverkningarnas andel de senaste åren varit ca 20% (ca 30-35000 m³).

3. ÅTGÄRDSPROGRAM FÖR KUSTENS SKOGSCENTRALS VERKSAMHETSOMRÅDE OCH ÅLAND

Enligt kriteriet skall skogsägarförbundet och de största skogsindustrierna på området utarbeta ett åtgärdsprogram för att befrämja självverksamma leveransförsäljningar från privatskogarna. Programmet är ingen skyldighet att idka virkeshandel, utan virkeshandel sker enligt rådande marknadsläge. Med åtgärdsprogrammet för leveransavverkningar avses en förteckning över de åtgärder med vilka man främjar förutsättningarna för skogsägarnas självverksamma leveransavverkningar. Målet är att förbättra leveransvirkets konkurrenskraft som råmaterial till industrin.

3.1 Utvecklande av verksamhetsmiljön

Man skapar förutsättningar för leveransavverkningar genom att de organisationer som förbundet sig till skogscertifieringen aktivt skapar en verksamhetsmiljö som stöder en ökning av leveransavverkningar. Ett nära samarbete för att bibehålla skogscertifikatet, att ständigt göra förbättringar och informationsbyte är nycklar till en framgångsrik verksamhet.

- Konkreta satsningar på de åtgärdshelheter som ingår i det regionala skogsprogrammet 2006-2010 och som förbättrar leveransavverkningarnas ställning:
 - planering av användningen av skogar
 - kvalitativt utnyttjande av avverkningsmöjligheterna
 - mångsidigt utnyttjande och användning av energivirke
 - förbättra effektiviteten och lönsamheten
 - torvmarksskogsskötsel
- Man tar i bruk möjligheter som ökar eller förväntas öka självverksamma leveransavverkningar. Samtidigt försöker man korrigera brister och avvärja de hot som inverkar negativt på självverksamheten:
 - inkomsterna från leveransavverkning bör täcka de verkliga kostnaderna för avverkning och transport
 - inhemskt virke föredras framom importvirke
 - befrämja ett ökat uttag av energivirke
 - samförsäljning av leveransvirke och en koncentrerad marknadsföring av organisationernas serviceutbud
 - den skattefria avverkningsmängden bör öka
 - aktivera generationsväxlingen inom skogsbruket och samtidigt motverka splittring av fastigheter
 - utveckling av maskintekniken
- Användningsgraden av skogarna ökar från nuvarande nivå. På så sätt säkras virkestillgången för industrin och samtidigt hålls infrastrukturen i skick och förbättras så att också leveransvirkestransporterna fungerar
- Lagerplatserna bör vara fylla dagens krav

3.2 Befrämja skogsägarnas kunnande

För att säkra utbudet av virke från privatskogarna bör skogsägarna aktiveras.

- Marknadsföring av rådgivnings- och skolningstjänster enligt skogsägarsegment
 - självverksamma leveransavverkare som ett segment
- Utreda skogsägarnas skolningsbehov och skolningsbenägenhet och utarbeta skolningsmaterial utgående från resultaten.
 - Kortkurser 1-5 dagar
 - Skogsbrukarexamen
 - Som centrala ämnen tas virkets mått- och kvalitetskrav, mätningmetoder, drivnings- och närtransportsteknik (inkl. lagerplatser), modern informationsteknik samt skogsvårdsrekommendationer och skogscertifierings krav upp.
- Skogsägarskolningarna bokförs
- Skogsägarna erbjuds arbetsvägledning så att arbetstekniken kan förbättras
- Rådgivnings- och skolningsprogram för skogsägare där självverksamhet har hög prioritet.
- Utveckla massinformation
 - artiklar som befrämjar självverksamhet i lokala tidningar, organisationernas egna tidningar och i cirkulär som går ut till skogsägare och därigenom förbättrar leveransavverkningens image.
- Lyfta fram möjligheten till extra inkomst för deltids jordbrukare och familjer som bor på jordbrukslägenheten

- Mottverka splittring av skogsbrukslägenheter vid generationsväxlingar genom information.
- Energiprisutvecklingen ökar användningen av energived och befrämjar därmed leveransavverkningar.

3.3 Utveckling av organisationens egen verksamhet så att den befrämjar självverksamma leveransavverkningar

- Självverksamhet och möjligheten till leveransavverkning tas i större utsträckning med i skogsbruksplaneringen och i samband med överlåtelsen av skogsbruksplanen till skogsägaren behandlar man ärendet.
- Information till skogsägare om brådskande gallringar och andra gallringsobjekt.
- En koncentrerad marknadsföring av skogsägarnas leveransvirke genom fullmakt.
- Utveckla när- och fjärrtransporterna så att de motsvarar leveransavverkarnas behov
- Skogsbilvägarna hålls i skick

3.4 Öka leveransvirkets konkurrenskraft

Leveransvirke från självverksamma avverkningar konkurrerar med allt annat virke som skogsindustrin köper. Faktorer som förbättrar konkurrenskraften:

- Att styra utbudet så att utbud och efterfråga är i balans
- Fabriksmätning är en rationell mätningsslag, men trots det bör virkesmätningsslagarna utvecklas vidare.
 - små partiernas arbetslednings- mätningsslag- och sårhållningsslagkostnader minskas genom att i större utsträckning ta i bruk kranvagnmätningsslagmetoden
- Automatisk kvalitetsrespons för levererade partier för att förbättra kvaliteten och därmed förbättra efterfrågan.
- Vettiga partistorlekar
 - information om vad små partier kostar
 - en rättvis prissättning enligt partistorlek
- Virket kanaliseras till den förädlingsenhet där förädlingsvärdet är högst
- Höja kvaliteten på leveransvirket
 - informera vilken inverkan råmaterialet har på slutproduktens kvalitet
 - fabriksbesök för grupper i nyckelposition
- Integrerad drivning av gagn- och energivirke
- Få en jämn ström av leveransvirke året runt, mottverka överutbudet på våren
- Utveckla lagersituationen
 - minska på vinterlagren genom att förlänga närtransporten, inom rimliga gränser.
 - enklare att behärska större mängder ifall "vårusschen" åtgärdas.